

מקץ (196)

ממני את כל עמלי, שהוא הצער שהיה לי בעזיבתי את בית אבי, וזכרו של כל בית אבי פג ממני. ונשאלת השאלה: מדוע העובדה שהוא שכח את בית אבי בעיני יוסף לטובה, עד כי הוא נותן עליה הודאה מיוחדת? יש לומר: יעקב לא הצליח להתנחם על מות יוסף, מאחר שיוסף היה חי עדיין, גם יוסף מצידו לא היה לו להתנחם על הרחקתו מאביו, שכן אף יעקב היה חי. צערו של יוסף שהיה בן הזקונים לאביו, ולמד ממנו את כל תורתו, צריך היה להיות גדול כל כך, עד כי היה מפריע לו בניהול חייו בהוה, ובדרך הטבע לא היתה אפשרות שיחזיק מעמד בהיותו מלא געגועים והשתוקקות לבית אבא, אלא שבהקב"ה גמל עימו חסד והשכיח ממנו את הבית באופן על טבעי. ומאחר ויוסף הכיר הטובה, שכן ידע כי אלמלא שכחת בית אביו לא היה מסוגל להיות את חייו, הוא החליט לקרוא לבנו בשם זה.

ספר "ומתוק האור"

ויַפְּרַד יוֹסֵף אֶת אָחָיו וְהֵם לֹא הִפְרָדוּ. (מ.ב.ח.)

הרי אמר רש"י על הפסוק "כי בן זקונים הוא לו", שהיה זיו איקונין שלו דומה לו (לז. ג.) והיה איפוא דומה כולו לאביו, ומדוע באמת לא הכירוהו? ברם, יוסף היה אמנם דומה לאביו בכל, ובהיותו עכשיו בן שלושים ותשע שנה, היה דומה ליעקב כפי שנראה גם הוא בגיל הזה, וממילא שפיר לא הכירוהו אחיו, שהרי הם נולדו כשכבר היה יעקב יותר מבן שמונים ולא ידעו כלל את דמות דיוקנו בן שלושים ותשע שנה.

ספר

"מענינה של תורה"

בַּזֹּאת תִּפְחָנוּ...כִּי אִם בָּבוֹא אֲחִיכֶם הַקָּטָן הַנָּה (מ.ב. טו.)
לכאורה למה האחים צריכים להביא את בנימין ולא יכולים לקחת אחד מן השוק ולומר עליו שזהו בנימין. ויש לומר שלכן נתן יוסף את שמעון בבית האסורים, שאחר כך כשהובא בנימין העמידו בתוך הרבה בני אדם ושאל לשמעון שיגיד מיהו בנימין, וכיון שהרי שמעון היה כל העת במצרים, לא היה יכול לענות אם לא שהוא באמת בנימין, ופחדו מזה השבטים שיעשה כן, והוכרחו להביא את בנימין.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות"

אין גבול לחשבון שעל האדם לפשפש במעשיו וְאֵת אֲחִיכֶם הַקָּטָן תְּבִיאוּ אֵלַי וְיִאָּמְנוּ דְבָרֵיכֶם וְלֹא תִּמְוֹתוּ וַיַּעֲשׂוּ כֵן (מ.ב. כ.)

לשם מה כתבה התורה את סוף הפסוק "ויַעֲשׂוּ כֵן", הלא מיד אחר כך נאמר בפסוק (כד) "ויַיָּקַח מֵאֲתָם אֶת שְׂמֹעוֹן וַיִּאָּסֶר אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם", וממילא מובן שעשו כן? אלא כשראו השבטים שמלך גדול כזה, שליט ארץ מצרים,

הזכרת שם שמים אינה גורמת הפסד וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת פְּרַעֲה לֵאמֹר בְּלִעְדֵי אֱלוֹקִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פְּרַעֲה (מ.א. טז)

נדמה לעצמנו, שתים עשרה שנה יושב יוסף בתוך בור בית הסוהר, ובבת אחת הוא נקרא להגיע אל המלך. הדעת נותנת כי יעשה הכל כדי למצוא חן בעיניו, למען יוציאנו לחפשי. ופרעה הרי היה עובד אלילים, היה יוסף יכול לנסות להראות, ולו רק כלפי חוץ, כי דעותיו נוטות להשקפת עולמו הכפרנית של פרעה או לפחות להחניף לו. והנה מגיע יוסף מן הבור, ופותח במילים: "בְּלִעְדֵי אֱלוֹקִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פְּרַעֲה", הרי הזכרת שם ה' עלולה היתה לגרום לפרעה להרחיקו מיד, כיצד זה לא חשש להפגין בצורה כה בולטת את אמונתו בה'. מבאר ה"דרכי מוסר", שיוסף ידע שלא יתכן שאדם שהולך בדרך האמת יחסר לו דבר, ולהיפך, רק תועלת תצמח לו מזה. על האדם לזכור שהאלוקים מקיים אותו בכל צעד ושעל ומנווט לבדו את דרכו, וכל הצלחה או כישלון יש להם סיבה ומסובב.

ספר "להתענג בתענוגים"

פרעה התעורר רק כדי למנות את יוסף

וַיִּיקֶץ פְּרַעֲה, וַיִּישָׁן וַיִּחַלֵּם שְׁנִית (מ.א. ד-ה)

בספר "מעשה ה'" פרש ש"וייקץ פרעה, ויישן ויחלם שנית", כל זה היה חלק מהחלום. הוא חלם שהוא מתעורר וישן וחולם שנית. והראיה, כשהוא מספר את החלומות ליוסף, אחרי החלום הראשון הוא אומר: "וַאֲיָקֶץ, וְאֶרְאֶה בְּחִלְמִי" ולא אומר "וַאֲיָשָׁן", הוא אינו מזכיר את העובדה שהלך לישון שוב. היינו משום שה"וַאֲיָקֶץ", גם הוא חלק מהחלום, וגם לו נצרך פתרון. ומהו הפתרון? הנה לאחר שהודיע יוסף לפרעה את פתרון החלום, הוא מיד ממנה את יוסף להיות שליט על כל ארץ מצרים, וזה לכאורה, דבר משונה, לשם מה הוא נותן את כל מצרים, הלא די היה למנות אותו כמושל לענין התבואה בלבד! אלא, שהחלום היה שבזמן שבע שנות השבע, ושנות הרעב פרעה יישן ולא תהיה לו שום שליטה. המלך גם כשהוא ישן מלך, אבל צריך מישהו שינהל את הממלכה עשרים וארבע שעות ביממה. הפתרון הוא אפוא, שפרעה התעורר רק כדי למנות אדם שינהל את ממלכתו בשנות השבע והרעב, ואחר כך שוב שקע בשינה ולא היתה לו שום שליטה על מצרים.

ספר "יחי ראובן"

הסיבה לקריאת השם "מְנַשֶּׁה"

וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת שֵׁם הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה כִּי נִשְׁנִי אֱלוֹקִים אֶת כָּל עֲמָלִי וְאֵת כָּל בֵּית אָבִי (מ.א. נא.)

יוסף אומר כי הסיבה לקריאתו של מנשה בשם זה, "כִּי נִשְׁנִי אֱלוֹקִים אֶת כָּל עֲמָלִי", שפירושו: שהקב"ה נשני

במקרא במשנה וגמרא, אדם יוצא ידי חובתו בשביל הכל. כתב הפסקים ותשובות (אות יז) : וגדר 'מקרא' היינו כל התורה נביאים וכתובים, 'משנה' היינו כל הלכות הפסוקות בלי טעם, שבמשניות וברייתות ובתלמוד בבלי וירושלמי, וכן הלכות פסוקות שבספרי הפוסקים כמו הטור והשו"ע וכיוצא"ב עד דורינו, ובכלל זה גם פירושי התורה שבכתב וכן כל דרשות האגדות שעל התורה שבכתב. 'תלמוד', היינו טעמי הדינים והעיון והפלפול שבגמרא ובספרי הראשונים והאחרונים, ובכלל זה מדרש חז"ל, ותורת הקבלה, ותורת המוסר. כלל הדבר, כל מה שאינו הלכות פסוקות או פירושי תורה שבכתב, נכלל בתלמוד.

פתגם: הולך בדרך המלך בקושי משאיר עקבות, הפוסע על הקוצים מכין דרך לבאים.
ספר "שמחלה"

חקירה: בעל מום

קדושת הגוף לא חלה עליו, משום שאינו ראוי למזבח, או משום שאפשר לפדותו, וקדושת הגוף חלה רק על דבר שרי אפשר לפדותו. (הגר"ח על הרמב"ם איסורי מזבח ג"ד"ה ונראה)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: אין נמצא

רבי איזיל חרף נפגש פעם עם ראשי קהילה אחת, כדי לדון בדבר התמנותו לרבה של הקהילה, היה שם פרנס אחד, עם הארץ ובעל גאווה, שחשש פן יתמעט ערכו בעיני הבריות לנוכח אישיותו העצומה של רבי איזיל, והביע את התנגדותו למינוי זה. אמר לו רבי איזיל: חוששני שלעולם לא תוכל למצוא רב אשר יניח את דעתך. מדוע? תמה הפרנס. לפי שאתה מבקש רב, אשר ידיעתו בתורה תהיה פחותה משלך, ורב כזה אין בנמצא.

ספר "חד וחלק" חלק א' (דף פד)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, פייגא אולגה בת ברנה, רינה בת פיבי, רבקה בת ליזה, רישירד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, רפואה שלימה ולידה קלה לרבקה בת שרה. זרע של קיימא לחניאל בן מלכה ורות אוריליה שמחה בת מרים. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה. מסעודה בת בלח, גלדיס קמונה בת רחל.

התבונן שוב והודה בשגיאתו ואינו מתבייש לשנות דעתו, שלא כדרך המלכים, התבוננו גם הם ועשו שוב חשבון נפש במעשיהם. רואים מזה לימוד נפלא. הרי האחים הלכו עם המאורעות של מכירת יוסף עשרים ושתים שנה, ובוודאי חשבו לא אחת על מעשיהם ובחנו ובדקו עצמם ותמיד הסיקו שצדקו, כמוכן שהיה למחשבה זו בית אב, שהרי כשעשו חרם לא לגלות ענין המכירה לאביהם צירפו את הקב"ה כעשירי למנין. כאן כשראו מלך, גוי לפי דעתם שמחשב את דרכיו, התעוררו גם הם לחשוב שוב על מעשיהם. מכאן נחיצות לימוד המוסר בקביעות, בהקפדה שלא להחסיר אף יום. שכן על האדם לפשפש ולמשמש תמיד במעשיו ודרכיו.

ספר "לתתך עליון"

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אָבֵל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ (מב. כא)

כך יש לפרש את הפסוק: שכאשר אתה בא להוכיח את חברך, תשתף גם את עצמך בדברי התוכחה, ואמור לו "נחפשה דרכנו", ביחד, גם אני וגם אתה צריכים להשתפר בזה, ועל ידי גישה זו דברי התוכחה יהיו נשמעים ומתקבלים, ולא יחזיר לך מנה אחת אפיים, וממילא יתקיים בך: "ונחקורה", ונח קורה, שלא יאמר לך עד שאתה אומר לי טול קיסם מבין עיניך, טול קורה מבין עיניך (ערכין טז), אלא "נח קורה" יניח טענת "קורה מבין עיניך" ויקבל תוכחתך, וממילא יקויים בך "ונשובה אליך", גם אתה וגם הוא, שניכם תתחזקו ותתקברו להקב"ה.

רב עובדיה יוסף זצ"ל בספרו "משוש תבל"

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל יִשְׂרָאֵל אָבִיו...אָנֹכִי אֶעֱרָבְנִי (מג. ח-ט)
יש להבין מדוע לא רצה יעקב לסמוך על הערבות של ראובן, ואילו על ערבות של יהודה כן סמך. יש לומר: השבטים תלו מה שהאיש חושד אותם למרגלים בגלל שלא רחמו על אחיהם, הכוונה בזה היא כי הם נדונים מידה כנגד מידה, כשם שדנו את יוסף משום שעתיד ירבעם בן נבט לצאת ממנו כמו שכתבו המפרשים בפרשת וישב, ודנוהו על שם סופו, כן נדונים הם בעוון המרגלים העתידין לצאת מהם בדורות הבאים. ולכן לא רצה יעקב לסמוך על הערבות של ראובן, כי ראה שגם נשיא שבט ראובן עתיד לחטוא בחטא המרגלים, ועל כן עלול הוא שהוא יענש על כך ולא יעלה בידו להגן על בנימין. אבל יהודה אשר ממנו לא יצא חטא המרגלים, שהרי כלב בן יפונה נשיא שבטו לא היה בין מוציאי דיבת הארץ רעה, על כן שפיר סמך יעקב על יהודה שיוכל להגן על בנימין וגם להחזיר ולהביא לו את שמעון, כי אותו אי אפשר לדון על העתיד.

ספר "להתעדן באהבתך"

הלכה: בחיוב לשלש לימודו במקרא במשנה ובתלמוד
כתב השו"ע (יו"ד ס' רמ"ו ס"ד): חייב אדם לשלש לימודו, שליש בתורה שבכתב וכו', שליש במשנה וכו', שליש בתלמוד וכו', רמ"א: וי"א שבתלמוד בבלי שהוא כלול

